

KRAJSKÉ ANALÝZY VÝVOJE OBYVATELSTVA A BYTOVÉ VÝSTAVBY

Po zpracování a vydání analýzy vývoje obyvatelstva České republiky v letech 1991 – 1999¹⁾ a bytové výstavby České republiky v letech 1991 – 1999²⁾ vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj postupně i krajské analýzy vývoje obyvatelstva³⁾ a bytové výstavby v letech 1991 – 1999⁴⁾.

Analýza **vývoje obyvatelstva** v České republice, s těžištěm vývoje v letech 1991 – 1999, je uvedena dlouhodobou retrospektivou počínající prvním novodobým sčítáním lidu na našem území v roce 1869 a analyzuje jednotlivá desetiletá intercenzální období až do posledního populačního censu v roce 1991. Podrobněji se zabývá obdobím 1945 – 1989, na něž navazuje rozbor poslední etapy od roku 1989 do roku 1999. Tento časový úsek je analyzován na pozadí ekonomického vývoje, charakterizovaného nejdůležitějšími ukazateli jako hrubý domácí produkt, vývoj počtu pracovníků v národním hospodářství podle odvětví, hrubými hmotnými investicemi, zemědělskou produkcí, průmyslovou výrobou, stavebními pracemi, výkony dopravy, vývojem měsíčních a ročních mezd, indexy životních nákladů domácností zaměstnanců a důchodců a stavební výrobou reprezentovanou časovou řadou dokončených bytů. Tyto ukazatele vyjadřují sociálně ekonomické podmínky vývoje obyvatelstva v České republice.

Po celkové charakteristice populačního vývoje v tomto období následuje podrobnější rozbor jednak přirozené změny obyvatelstva, jednak jeho stěhování. Celkový vývoj byl dokumentován jak pětiletými průměry, s nimiž je spojováno vyloučení event. ročních výkyvů, tak údaji za jednotlivé kalendářní roky. Ukázalo se, že ve vývoji obyvatelstva nedocházelo k větším meziročním odchylkám, takže celé období bylo možno označit jako období jednoznačných **depopulačních tendencí**. To je dokazováno na vývoji jednotlivých složek populačního vývoje jako je sňatečnost, rozvodovost, porodnost, potratovost a úmrtnost.

Vnitrostátní (vnitřní) stěhování je charakterizováno z hlediska objemu jako klesající, a to hlavně z důvodu ekonomického útlumu země v druhé polovině dekády. Mírné zvýšení migrace v posledních třech letech bylo spojeno s růstem po-

čtu a podílu migrantů z důvodů bytových, kde navazující analýzy migrace ukazují odliv obyvatelstva z měst na venkov, spojenou se suburbanizací nejen největších měst, ale i měst střední velikosti. Na 1 000 obyvatel se nyní stěhuje ročně 20 obyvatel proti 24 v letech 1990 – 1994, na jednu obec připadá migrace 32 obyvatel proti 44 v letech 1990 – 1994. Zajímavé je, že dlouhodobě zůstává zachován – i při změně objemu vnitřní migrace – podíl migrací na krátké, střední a větší vzdálenosti v podobě 56 % stěhování z obce do obce na území okresu, 20 % stěhování z okresu do okresu na území kraje a 24 % migrací z kraje do jiného kraje na území republiky.

Po analýze celostátních ukazatelů následují rozborů podle krajů, okresů, měst a podle velikostních skupin obcí.

Celostátní analýza **bytové výstavby** se zvláštním zaměřením na stavby pro bydlení je členěna na rozbor dlouhodobého vývoje bytové výstavby charakterizované počty a intenzitními ukazateli dokončených bytů, zahájených bytů, rozestavěných bytů, a to jednak v republikových ukazatelích, ale také podle krajů a okresů, zde pak samostatně ve „strukturalně postižených okresech“, v „hospodářsky slabých okresech“. V bytové výstavbě jsou sledovány samostatně jednak rodinné domy, jednak bytové domy, v obou případech také jejich nástavby, přístavby a vestavby, u nichž se ukazuje v posledních letech zajímavý a bilančně důležitý vzestup. Od roku 1995 je možno sledovat a analyzovat výstavbu bytů i z hlediska jejich využití jako je výstavba pro vlastní potřebu (hlavně rodinné domy), pro komerční využití, pro prodej, pro sociální bydlení.

Bytová výstavba je územně sledována podle velikostních skupin obcí, což umožňuje posoudit změny v alokaci bytů jako předpokladu urbanizace, suburbanizace, dezurbanizace, event. ruralizace bytového fondu apod. Dokončené byty jsou sledovány z hlediska kvalitativních ukazatelů jako je jejich velikost a struktura, obytná a užitná plocha, technická vybavenost, nosné konstrukce, doba výstavby, od roku 1995 také nebytové prostory nově vznikajícího bytového fondu. Od roku 1995 lze také sledovat průměrné pořizovací náklady na

výstavbu jednoho bytu v novostavbě nebo přístavbě rodinného domu, bytového domu, náklady na 1 čtvereční metr obytné a užitné plochy, a to jak z hlediska okresů a krajů, tak i velikostních skupin obcí.

Jak svazek o vývoji obyvatelstva, tak svazek o vývoji bytové výstavby, mají rozsáhlé tabulkové přílohy (kromě analytických tabulek v textu) a přílohy grafické.

Krajské svazky analýzy populačního vývoje i bytové výstavby mají jednotnou osnovu a strukturu, umožňující mezikrajská srovnání všech ukazatelů. Mají textovou část s analytickým obsahem a analytickými tabulkami, rozsáhlou tabulkovou grafickou část. Na konci každého svazku jsou vždy závěry a doporučení vyplývající z analýzy příslušného kraje.

Soubor krajských publikací o vývoji obyvatelstva a bytové výstavby lze považovat za **územní encyklopedii** obsahující ukazatele za dva mimořádně důležité okruhy sociálně ekonomické vývoje České republiky.

Alois Andrlé

- 1) *Vývoj obyvatelstva v územích České republiky 1991 – 1999. Praha 2000. Terplan, a. s.*
- 2) *Bytová výstavba a stavby pro bydlení v územích České republiky – etapa 2000. Praha 2000. Terplan, a. s.*
- 3) *Obyvatelstvo jako jeden z faktorů územního rozvoje.....kraje. Praha 2000. Terplan, a. s.*
- 4) *Bytová výstavba v.....krajích 1991 – 1999. Praha 2000. Terplan, a. s.*